

PROBUSCLUB BILTHOVEN 1988

**30-JARIG JUBILEUM
1988 - 2018**

PROBUSCLUB BILTHOVEN '88 na dertig jaar.

Inleiding. Het Probuswezen, een nieuwkomer in het Nederlandse clubleven.

‘Het verschijnsel Probus’ is in Nederland ongeveer veertig jaar oud en dus betrekkelijk nieuw in het Nederlandse club- en verenigingsleven. Er is weinig over geschreven. Een korte zoektocht op internet leverde, naast de beschrijving door de Stichting Probus Nederland Informatie Centrum over ontstaan en karakter van Probus en de stand van zaken in 2012, niet meer op dan op zichzelf aardige stukken over de oudste Probusclub, Delft 1977, sinds 2009 gemengd. Ik vond onder andere een interview met Joop Visser, oud-hoofddocent aan de T.H.Delft, een in het *Reformatorisch Dagblad* verschenen verslag van zijn goede ervaringen als lid van Probus Delft 1977. Hij beschrijft de inspirerende sfeer, vooral bepaald door oud-docenten van de T.U. Delft, die hem gebracht had tot belangstelling voor Hongarije, land en cultuur. De redactie van het blad geeft in de inleiding slechts een korte verwijzing en vergelijking met de Rotary maar geeft verder geen commentaar. De sfeer in het ‘oubollige zaaltje’ bij het wachten op de kroketten wordt aardig geschetst.¹ Ook bij Probus Bilthoven‘88 is het verschijnen van de kroketten een – soms met smart verwacht – signaal voor het begin van de lunch. Hoe aardig en – in sommige opzichten veelzeggend – een momentopname van zo’n Probusbijeenkomst ook is, een meer algemene beschrijving van ‘het verschijnsel Probus in Nederland’ zocht ik vergeefs.

¹ Wikipedia, geraadpleegd
februari 2018.

Zonder resultaat informeerde ik bij twee universitaire vakgroepen sociologie naar publicaties over het verschijnsel Probus.

Wel kwam ik in Engelstalige literatuur een aantal artikelen tegen over de gunstige gezondheidseffecten van lidmaatschap van ouderenclubs², maar een sociologisch onderzoek over het ontstaan en het functioneren van Probusclubs vond ik niet. Een Nijmeegs hoogleraar die mij als bron werd aanbevolen wegens zijn belangstelling voor ‘sociaal en cultureel kapitaal’ antwoordde mij dat hijzelf naar ‘Probusclubs en andere elitaire clubs’ geen onderzoek had gedaan en dat hij hierover ook geen Nederlands onderzoek kende.

Dit antwoord had ik niet verwacht. Sociologisch lijkt mij de snelle opkomst van het Probuswezen in Nederland een interessant verschijnsel. In 1977, twaalf jaar na het ontstaan van Probus in Engeland, werd de eerste Probusclub in Nederland gesticht. In 1997 waren er meer dan 300 clubs met ongeveer 7000 leden, in 2012 ruim 400 clubs met meer dan 11.500 leden.³ Het Engelse model van de ‘Professional and Business Club’ heeft zich dus in vrij korte tijd in Nederland gevestigd. Waarom sloeg deze formule aan? Ontstond er in het laatste kwart van de vorige eeuw een significant grotere groep van hooggeschoolde relatief vroeg gepensioneerden, een ‘kritische massa’ voor Probus? Of is het succes eerder te verklaren door het wegvallen van traditionele levensbeschouwelijke en regionale verbanden en het ‘vollopen’ van traditionele serviceclubs zoals Rotary en Lions? Is de opkomst van Probus een aanwijzing dat de Nederlandse samenleving méér is gaan lijken op het Engelse maatschappelijke model, gekenmerkt door een scherpe scheiding tussen élite, middle en lower classes?

² Het betrof met name Australische ‘geriatric studies’.

³ Gegevens ontleend aan <http://www.probus-nederland.org/>. Er ontstonden van 1977 tot 1987 100 probusclubs. In 2012 waren er bijna 400 probusclubs waaronder 72 gemengde en 12 damesclubs.

Traditioneel was Nederland het land van de verzuiling, de organisatie van bevolkingsgroepen op de grondslag van religieuze (R.K., Hervormd, Gereformeerd) en/of politieke (Socialistische, Liberale) overtuiging. Daarnaast hebben clubs van notabelen, zowel een Haagse en min of meer nationale sociëteit als ‘De Witte’ als plaatselijke sociëteiten van notabelen een lang verleden. Studentenverenigingen en soms ook reünistenclubs bestaan sinds het begin van de 19^e eeuw.⁴ Rotary en Lions Clubs bedienen een select publiek. Probus heeft niet, zoals de serviceclubs een algemeen maatschappelijke doelstelling.⁵ Mijn kijk op de functie van Probus in Engeland is gekleurd door een persoonlijke ervaring.

In februari 2012 overleed plotseling een jeugd vriendin van mijn vrouw, getrouwd met een Engelsman. Zij woonde in het Londense voorstadje Hitchin, niet ver van Welwyn Garden City, de bakermat van Probus. Wij hadden op korte termijn de vlucht en het verblijf voor een paar dagen moeten boeken en maakten dus kennis zowel met de pub als met de Anglicaanse dienst op zondagmorgen. Het was een dienst voor groot en klein, maar desondanks magertjes bezet. Wij waren opvallende gasten die zich netjes gedroegen en werden ‘dus’ door de vicar genood op de tea na afloop. Toen we ook daar bescheiden afwachtend zaten – hoed u in Engeland als buitenlander voor initiatieven! - werden wij aangesproken door een oudere heer die ons uitlegde waarom wij hem daar aantroffen. Hij was ingenieur en had in Argentinië gewerkt. Hij was weduwnaar. Dochter en kleinkinderen woonden nabij Londen. Na zijn pensionering was hij in de buurt, in Hitchin, gaan wonen, en

⁴ Als oudste studentenvereniging geldt het Groningse ‘Vindicat’ (1815). Een club van oud-Vindicaters in Utrecht en omstreken, opgericht in 1935 had ruwweg tot de negentiger jaren een duidelijke sociale functie voor een groep oud-leden van Vindicat.

⁵ Probus Nederland noemt onder ‘Doelstelling’: ‘onderlinge hulpvaardigheid, verbreding van kennis en interesse, verruiming van inzicht alsmede ontspanning’.

had zich aangemeld bij de Anglicaanse parochie en bij de plaatselijke Probus. De ontdekking dat wij beiden Probuslid waren bevestigde wellicht zijn gunstige indruk van deze vreemdelingen en het werd een geanimeerd gesprek. Wij namen afscheid in een prettige, onderkoeld harmonieuze sfeer. De volgende dag, bij de crematie van onze vriendin, troffen wij een geheel ander publiek. Zij was getrouwd met een technicus uit de middenrangen van een onderneming en zij woonden in een nogal ‘volkse’ omgeving. Het waren hartelijke en spontane mensen, die hun emoties toonden. Het verschil met de tea op zondag was groot. Geen ‘stiff upper lip’ en weinig gevoel voor decorum. Ons reisje werd zo een spoedcursus Engelse sociale verhoudingen. Dat het lidmaatschap van een Probusclub in deze maatschappij een onderscheidend karakter heeft leek aannemelijk. In Engeland beantwoordde Probus aan een behoefte. Forenzen als onze ingenieur vonden er een ‘club’ die bij hun status paste. Om nogmaals de website van Probus Nederland te citeren; “Als maatschappelijk verschijnsel is de Probusclub in 1965 ontstaan in Welwyn Garden City, ten westen van Londen. Enkele Rotarians constateerden dat gepensioneerde forenzen, die geen lid waren van een serviceclub, dreigden te vereenzamen”⁶. Was dit ook van toepassing op Nederlandse sociale verhoudingen of lagen de verhoudingen hier anders?

Zo’n onderzoeksvraag is niet te beantwoorden met de persoonlijk getinte impressionistische geschiedenis van één Probusclub.⁷ Plaatselijke en persoonlijke omstandigheden speelden uiteraard een grote rol in de geschiedenis van Probus Bilthoven ’88. Men moet dan ook voorzichtig zijn bij de generalisatie van conclusies. Deze geschiedenis van Probusclub Bilthoven ’88 is in de eerste

⁶ Hiervoor n.3.

⁷ Een globaal onderzoek, uitgaande van een representatieve landelijke enquête onder Probusleden zou wellicht een interessant sociologisch project zijn. Iets voor een dissertatie?

plaats bedoeld voor de huidige leden. De auteur is in 2006 lid van Probusclub Bilthoven '88 geworden, en hij hoopt ook na de – interne – ‘publicatie’ van dit verslag lid te mogen blijven. Hij is persoonlijk betrokken bij het object van de beschrijving en hij zal vaak uit eigen ervaring putten. De tekst is daarom niet alleen een geschiedenis van Probus Bilthoven '88 maar tot op zekere hoogte ook een egodocument, een ‘levensbericht’ van de auteur in Probus.

De oprichting van Probus Bilthoven '88 en de beginperiode (1988-1995 Mauritshoeve).

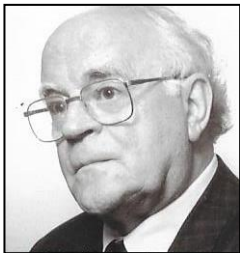
Men moet het snelle succes van de ‘Probusformule’ in Nederland uiteraard zien in het licht van de maatschappelijke ontwikkeling in de zeventiger en tachtiger jaren van de vorige eeuw. Vroegtijdige pensionering, vóór de leeftijd van 65, kwam onder andere in het onderwijs veel voor en was ook in het bedrijfsleven niet ongewoon. Een grote groep vitale hooggekwalificeerde gepensioneerden vormde de natuurlijke markt voor het Probuswezen. Bilthoven was een treffend voorbeeld. In de tachtiger jaren ontstond er een aantal Probusclubs, één daarvan, Probus '88, als ‘dochter’ van Probus '83 ⁸.

Bilthoven was en is bij uitstek een forenzendorp.⁹ Werkgelegenheid was er behalve in het RIVM en het KNMI en enkele onderwijsinstellingen, de ‘Werkplaats’ en het Nieuw Lyceum, nauwelijks. Wie in Bilthoven woonde, werkte elders en

⁸ Overeenkomstig de door Probus Nederland bepaalde procedure trad Probus Bilthoven '83 op als ‘sponsor’ van de nieuwe club.

⁹ *Honderd jaar Bilthoven 1917-2017* Historische Kring D'Oude School 2017, p.64 e.v.

had dus bij zijn¹⁰ pensionering in het algemeen slechts een beperkt netwerk in Bilthoven. De Probusclubs voorzagen daarom in een duidelijke behoefte aan plaatselijk sociaal contact. Probus Bilthoven '88 kwam tot stand met formele bijstand van de Probusclub Bilthoven '83, de oudste Probusclub in Bilthoven, in overeenstemming met de door Probus Nederland vastgestelde procedure. Op 26 april '88 werd zij opgericht in de Mauritshoeve door 15 leden. Onder deze eerste generatie leden zijn enigen zeer langdurig actief gebleven. De eerste voorzitter was Max Heslinga, een markante figuur¹¹.

Prof. dr. M.W. Heslinga (1922-2009), hoogleraar sociale geografie aan de VU (1962-1984), was één van de grondleggers van zijn vak als academische discipline in Nederland.

Zijn proefschrift (1962) over de sociale en culturele betekenis van de grens tussen Noord-

Max Heslinga

Ierland (Ulster) en de Ierse Republiek was een geruchtmakende, enige malen herdrukte, verdediging van het eigen karakter van de Noord-Ierse samenleving. In zijn afscheidscollege (1984) presenteerde hij opnieuw het thema van de betekenis van regionale culturen, met name van de Friese cultuur. Hij was, mede door zijn langdurige werkzaamheden voor het Openlucht Museum een expert op dit gebied. Zijn gedwongen voortijdige vertrek van de VU was het gevolg van de samenvoeging van de opleidingen aardrijkskunde van de VU en de Universiteit van Amsterdam. Het emeritaat was niet het einde

¹⁰ Voor dames gold uiteraard hetzelfde. Vrouwelijke en gemengde Probusclubs zijn echter veel minder talrijk dan de mannenclubs. De Dames Probusclub 'Het Sticht' (2002) rekruteert haar leden niet alleen uit Bilthoven, maar heeft een regionaal karakter.

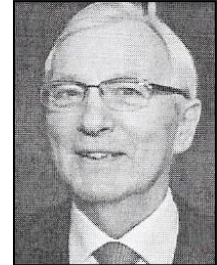
¹¹ Zie het lemma 'M.W.Heslinga' in Wikipedia. Overige gegevens uit het persoonlijk contact met Max Heslinga, ruim dertig jaar mijn buurman in Bilthoven.

van zijn wetenschappelijke werkzaamheden – hij bleef tot op hoge leeftijd publiceren – maar het gaf hem de tijd voor activiteiten in Bilthoven, zoals het voorzitterschap van de kerkenraad van de Noorderkerk en het lidmaatschap van Probus. Hij had in Bilthoven al een kennissenkring door zijn echtgenote, lerares aardrijkskunde op de Werkplaats.

Marien Wanrooy

Haar vakgenoot, Marien Wanrooy, docent Aardrijkskunde op de Werkplaats en docent didactiek aan de Universiteit Utrecht, werd in 1990 lid van Probus '88.

Wim Nieuwenhuysse

Hij en Wim Nieuwenhuysse (lid sinds 2000) zijn tot nog toe in Probus '88 de enige vertegenwoordigers gebleven van deze typisch Bilthovense instelling.

Max Heslinga was, totdat lichamelijke bezwaren hem min of meer aan huis kluisterden, een trouw Probuslid. Hij sprak er onder andere over het onderwerp van zijn dissertatie: Ierland¹². In 2006 was hij één van mijn sponsors als kandidaat-lid van Probus '88. Hij was een gedreven academicus, een enthousiast en inspirerend spreker. Is het mede daaraan te danken dat Probus '88 in het oprichtingsjaar nog drie nieuwe leden trok? Het zal geholpen hebben, maar doorslaggevend voor het succes van Probus Bilthoven '88 was en is, méér dan de persoon van de voorzitter, de sfeer in de vergaderingen. Hoewel de voorzitter uiteraard grenzen

¹² Het is een merkwaardige samenloop van omstandigheden dat de voorlaatste lezing in het lustrumjaar 2018, door Jeep Stuitje, de “Ierse kwestie” behandelde, een terugkeer naar de oorsprong van onze club.

kan stellen en ingrijpen, is traditioneel de rol van de voorzitter nogal passief¹³. De sfeer wordt dus bepaald door de gezamenlijke leden, waarbij sommigen uiteraard duidelijker hun stempel drukken op de bijeenkomst dan anderen. Max Heslinga was, ook in zijn conversatie, typisch de welbespraakte academisch docent die college gaf en het gesprek vaak naar zich toetrok¹⁴. Een algemene opmerking over de omgang in Probus – en niet alleen in Probus! – is hier op haar plaats.

Een welwillend, maar niet altijd even belangstellend, gehoor is meer geneigd tot waardering voor de enthousiaste amateur die zich met veel moeite de kennis over het onderwerp van zijn voordracht heeft eigen gemaakt dan voor de professional die wel eens wil vergeten dat déze studenten geen tentamen hoeven te doen. Niet voor niets bestaat de ongeschreven regel dat Probusleden na hun levensbericht geacht worden niet meer te spreken over onderwerpen uit hun professionele carrière. De spreker die zich uit persoonlijke belangstelling sinds kort verdiept heeft in een onderwerp zal hiervan met een zekere naïviteit verslag uitbrengen. Hij staat dicht bij zijn gehoor dat zich vrij zal voelen tot opmerkingen en vragen. Die vrijmoedigheid zal men tegenover een professioneel spreker waarschijnlijk minder bezitten, in het bijzonder als die van buiten komt.

Probus is een *gesprekskring* waarop de conversatieregels van toepassing zijn die in de praktijk van de Franse salon zijn geformuleerd: ‘wie zijn gespreksgenoten laat praten en hen tot hun recht laat komen, zal gewaardeerd worden. De dominerende spreker die zijn overmacht te sterk laat voelen wekt al snel onvrede’.¹⁵

¹³ Zie echter hieronder, n.29.

¹⁴ Een helaas vrij algemene beroepsdeformatie.

¹⁵ Vrij naar B.Caveri, *L'âge de la conversation* (Galimard 2002), p.355 onder verwijzing naar de klassieke auteurs La Rochefoucauld en La Bruyère.

Mauritshoeve Maartensdijk

In de Mauritshoeve, is mijn indruk, werd een stijl gevormd die in Probus '88 nog steeds herkenbaar is.

Toon Cankrien

Luc Drogd

Een belangrijk aandeel daarin schrijf ik toe aan enige prominente en zeer lang aanwezige leden van het eerste uur, zoals Toon Cankrien¹⁶, Luc Drogd¹⁷,

¹⁶ Geb. 1919, buitengewoon lid, overleden 2018. Alle persoonsgegevens zijn ontleend aan de lijsten van leden en bestuursleden van Probus '88. aangelegd door Nico van Reenen en voortgezet door Jeff Delahaj, Ik dank Jeff voor zijn medewerking.

¹⁷ Geb.1927, overleden 2010.

Karel Heybroek¹⁸, Nico van Reenen¹⁹ en uiteraard Jan van Zwet²⁰.

Karel Heybroek

Nico van Reenen

Jan van Zwet

Jan was sinds de oprichting van Probus '88 een imponerende verschijning als hoogbejaarde maar nog steeds zeer aanwezige deelnemer aan de bijeenkomst. De viering van zijn honderdste verjaardag in 2008 was een hoogtepunt in de geschiedenis van Probus '88.

‘Namen noemen’ in de geschiedenis van een collectief als een Probusclub zal wellicht tegenspraak oproepen. Wie is overgeslagen kan zich verongelijkt voelen. Is het niet merkwaardig dat, waar ik de nadruk leg op de *collectieve* identiteit van Probus'88 ik in de eerste plaats inga op de persoonlijkheid van enkele leden? Maar:²¹ *‘All animals are equal, but some animals are more equal than other animals’*. Sommigen laten een diepere indruk achter op hun omgeving dan anderen. Zij zetten de toon in het gezelschap. Ter illustratie een persoonlijke ervaring. De ‘oude heren van Probus'88’ hadden de gewoonte na de lunchbijeenkomst op dinsdag op de veranda van De Biltse Duinen te bridgen, maar hadden vaak behoefte aan een vierde man. Met enige schroom

¹⁸ Geb.1917, overleden 2012.

¹⁹ Geb.1925, buitengewoon lid.

²⁰ Geb. 1908, overleden 2011.

²¹ George Orwell, *Animal Farm*.

bood ik (aankomend Probuslid 2006/07) mij aan en werd acceptabel bevonden, hoewel mijn zwakke kennis van de bridgeconventies niet onopgemerkt bleef. Karel Heybroek, oud-directeur van het bekende Bilthovense familiebedrijf, maakte duidelijk dat zijn partner niet àl te domme fouten moest maken! Ik deed mijn best en ik bewaar aangename herinneringen aan de ‘nazit’ op Dinsdagmiddag. Het voelde als een lichte vorm van ontgroening: mij was de maat genomen en het kon er mee door. Misschien herkennen sommige lezers, leden van Probus ’88, dit sentiment?

Consolidatie en verdere ontwikkeling (1995-2006 De Biltse Duinen)

Desondanks, waarom nu juist déze namen? Er is zeker een element van willekeur. De auteur kiest voor het noemen van de één en slaat de ander over. Desondanks, met alle begrip voor kritiek op mijn keuze houd ik vast aan een selectie. Niet iedereen heeft in dezelfde mate invloed gehad en de sfeer bepaald. Probusclubs zijn geen naamloze collectieven, maar levende gemeenschappen waarin de opdracht tot samenzijn, tot collectieve expressie, op zeer verschillende manieren wordt ingevuld. Daarbij is de variatie in de achtergronden, de herkomst van de leden, mede van belang. Algemene factoren spelen daarbij een rol, zoals de hoogte van de feitelijke pensioenleeftijd, die nogal schommelde.²² Ook is van belang: wie kon er in Bilthoven wonen? De prijs van woningen in Bilthoven kende dramatische stijgingen en dalingen. Last but not

²² Daling, met name b.v. in het onderwijs ná circa 1990, recent weer aantrekken in bepaalde categorieën.

least: wat was het beeld van Probus bij mogelijke aspirant-leden en waren andere organisaties op religieuze en/of politieke grondslag aantrekkelijker? De aantrekkingskracht van de traditionele ‘verzuiilde’ organisaties werd duidelijk geringer. De concurrentiepositie van ‘serviceclubs’ en van Probus werd daarmee sterker, zeker in het forenzen-dorp Bilthoven.

Wim Kloos

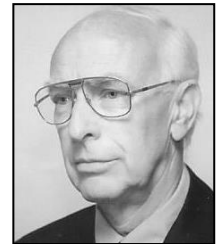
eerste periode, tot 1995 in de Mauritshoeve²³, groeide de club voorspoedig. In '88 traden na de oorspronkelijke 15 leden nog drie nieuwe leden toe, in '89 waren er vijf, in '90 niet minder dan negen nieuwe leden. Daarna werden de aantallen lager: in '91 drie, in '92 één, Wim Kloos de huidige nestor van Probus²⁴.

In '93 en '94 ware er twee, in '95 weer vier nieuwe leden. In de Biltse Duinen traden in 1997/98 twee leden toe die elk op hun eigen wijze een leidende rol speelden. Bob Janssen, een arts die zijn praktijk lang had voortgezet, was bij zijn toetreding 71 jaar, een leeftijd die bij sommigen bezwaren deed rijzen.

Carel van Daalen

Het is niet toevallig dat zijn kandidatuur ter vergadering gesteund werd door Carel van Daalen, lid sinds 1991.²⁵ Carel van Daalen, jurist, sociaal prominent in Bilthoven²⁶

Bob Janssen

zeer duidelijk aanwezig in bijeenkomsten

²³ Volgens navraag bij De Biltse Duinen (2018) vond de verhuizing naar de huidige locatie in dat jaar plaats.

²⁴ Geb.1928, lid 1992.

²⁵ Mededeling van Bob Jansen in telefoongesprek 28.09.'18.

²⁶ Oud-voorzitter en erelid van SCHC, oud-voorzitter van Golfclub De Biltse Duinen. Hij vervulde nooit een functie in Probus '88.

van onze club, herkende in Bob Janssen een verwante geest. Beiden waren gezaghebbende sprekers. Van Daalen was wat meer ironisch, Bob Janssen serieuzer en didactisch, een stijl die paste bij het voorzitterschap dat hij twee jaar vervulde.

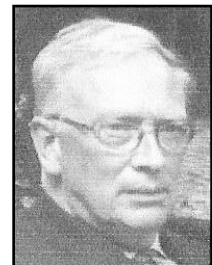

Een geheel unieke retoriek demonstreerde een ander in deze periode toegetroden lid, Hein Bierens. Hij was – zeer succesvol - verffabrikant en ontwikkelde zich na zijn terugtrekking uit zijn bedrijf als auteur en voordrachtskunstenaar. Evenals Van Daalen was hij een prominente figuur in Bilthoven.²⁷

Hein Bierens

Zijn korte verhalen, in eigen beheer uitgegeven waren geestig, maar maakten vooral indruk als hij zijn eigen teksten uit het hoofd voordroeg. Deze lange retorische presentaties waren in hun concentratie en variatie van toon uniek en boeiden steeds het gehoor. Probus '88 hing letterlijk aan zijn lippen.

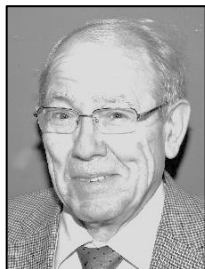
Ook een ander in deze periode toegetroden lid, Tjeerd van Wimersma Greidanus, had – en heeft – de gave van het woord. Hij publiceerde dichtbundels met teksten, waarvan de bedrieglijke eenvoud pas bij de voordracht door de auteur tot leven komt. In Probus'88 was hij van 2003 tot 2012 een prominent figuur.²⁸

Tjeerd van Wimersma Greidanus

²⁷ Hij was oud-voorzitter van Golfclub De Biltse Duinen

²⁸ Vertrek wegens verhuizing

Opvallend waren ook, als toegewijde specialisten Wim Nieuwenhuys, tien jaar lang commissaris excursies en Peter Olthof, zeven jaar fiscus van Probus '88.

Peter Olthof

Ger van Middelkoop

Kortom: Probus '88 was in augustus 2006, toen ik, voorgedragen door mijn vriend Ger van Middelkoop, als kandidaat-lid verscheen, een goed ingespeelde club met duidelijk gevestigde omgangsvormen.

De kandidaat Roelofsen was niet toe aan pensionering. Ik had de laatste jaren, als buitengewoon hoogleraar, ervaren als hoogtepunt in mijn loopbaan en nam daarvan zeer ongaarne afscheid. Mijn sociale omgeving drong mij naar golflessen en Probus om het dreigende zwarte gat te vullen. Ik zat braaf aan de lunch in De Biltse Duinen en nam het gebodene voor kennisgeving aan totdat een lid een lezing hield over internationale politieke verhoudingen en daarbij mijns inziens de plank missloeg. Mijn kritiek was scherp, zijn weerwoord eveneens, zodat wij in een stevig debat terechtkwamen. Voor mij geen ongewone situatie en niet verontrustend. Maar, tot mijn verbazing kreeg ik een dag later een telefoontje van Willem Koudijs, toen voorzitter van Probus '88,

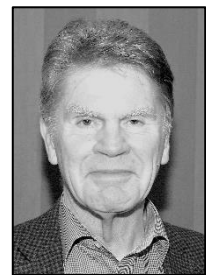
die mij gaarne wilde spreken. Het gesprek in mijn huiskamer was een stevig standje. De scherpe toon die ik had gebezigd paste niet in Probus. Gelukkigerwijs had de spreker zèlf zich niet beklagd. Had hij dat wèl gedaan dan was mijn aanvraag voor het lidmaatschap wellicht afgewezen.

Willem Koudijs

Probus is geen academisch dispuut, maar een *club*, waarbinnen men elkaar met respect behandelt. Daarbij past geen al te scherpe toon. Willem had gelijk en ik ben hem dankbaar gebleven voor zijn waarschuwing.²⁹ Was het lidmaatschap van Probus '88 mij ontgaan, ik zou de afgelopen jaren veel gemist hebben.

Groei en bloei. Een veilige plek als toevluchtsoord in een snel veranderende wereld. (2006-2018 De Biltse Duinen)

De grens van de ‘derde periode’ in de geschiedenis van Probus '88 is betrekkelijk willekeurig en voor het gemak bepaald op 2006 omdat de schrijver – en een niet onbelangrijk cohort van zeven leden – in dat jaar lid werd van Probus '88. Men zou ook 2008 als grens kunnen kiezen omdat toen bepaalde kenmerken van ‘de 21^e eeuw in Probus’ wellicht duidelijker tot uiting kwamen. De aantrekkingskracht van onze club was groot. Het aantal leden steeg tot het maximum van veertig leden.³⁰ Gezichtsbepalende leden uit de vorige periode als Carel van Daalen en Hein Bierens overleden.³¹ Ook lijkt mij een verandering in de ‘stijl’ van het bestuur aan te wijzen. Voorzitters als Bob Janssen, René Oliemans en Willem Koudijs hanteerden wellicht een ‘strengere’ stijl dan de voorzitters uit deze meest recente periode.³²

René Oliemans

²⁹ Ik dank Willem voor de toestemming de anekdote te vermelden.

³⁰ Het – theoretische - maximum van 41 leden werd zelfs tot 42 verhoogd. Door de frequente afwezigheid van enkele senioren bleef – is mijn indruk - de feitelijke aanwezigheid tot maxima van een 30 à 35 leden beperkt.

³¹ Hein Bierens en Jan van Zwet in 2011, Carel van Daalen, na een lang ziekbed in 2016

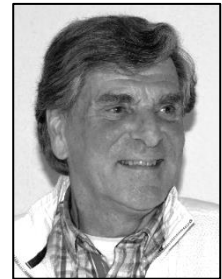
³² Hiervoor n.29, gesprekken met Ger van Middelkoop en Bob Jansen

De Biltse Duinen

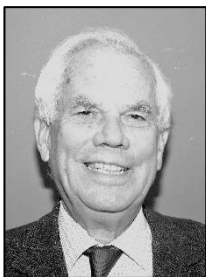
Kenmerkend voor dat verzoenende optreden vind ik de gang van zaken in het jaar 2017/18 inzake het bestuursvoorstel tot instelling van een verplichte deelname aan de kosten van de excursie. De achtergrond hiervan was het teruglopen van de deelname aan de excursie. Het bestuur beschouwde, wel op goede gronden, de excursie als een belangrijk middel van sociale integratie binnen een Probusclub. Het is de gelegenheid bij uitstek waarbij de leden kennis maken met elkaars partners. Men trekt een hele dag met elkaar op en leert elkaar op een andere wijze kennen dan tijdens de gewone bijeenkomsten. Maar het is nú moeilijker dan vroeger om een voor ieder aantrekkelijk doel van de excursie te vinden. Uit mijn eerste Probusjaren (2006 tot 2010) herinner ik mij excursies naar het Drents museum, het museum Belvédère in Oranjewoud en het Jeroen Bosch museum in Den Bosch. Alleen al door het drukker geworden verkeer zijn zulke verre reizen nu slecht te plannen. Bovendien: vrijwel alle Probusleden zijn nu in het bezit van een Museumkaart en velen ook in het bezit van een ov-jaarkaart. Aantrekkelijke tentoonstellingen heeft men vaak al

op eigen gelegenheid bezocht.³³ Het is dan niet zo vreemd dat de deelname aan Probusexcursies daalde. Het is bovendien een zichzelf versterkend proces: naarmate er minder deelnemers zijn is de aantrekkingskracht voor de overigen geringer. Het voorstel van het bestuur – mede op grond van een enquête onder de leden – was om dit proces te doorbreken door een ‘voorheffing’ op de kosten van de excursie. Leden die níét aan de excursie deelname zouden de deelname van de overige leden dus mede financieren. Zelf vond ik het een zinnig voorstel, het proberen waard. Er was echter een scherp protest van enkele leden. Het bestuur wilde geen duidelijke scheiding van de opinies door een stemming en trok het voorstel in. Ik betreurde dat, omdat ik geen andere oplossing zag voor een niet onbelangrijk probleem. Ik had het bestuur, en met name de inventiviteit van de ‘reisleider’ Johan Bol onderschat. De excursie naar de haven van Rotterdam trok een groot aantal deelnemers.

Johan Bol

Het is niet toevallig dat ik deze episode in détail beschrijf. Zij is mijns inziens kenmerkend voor de ‘gemoedelijkheid’, het ‘plooiën van geschillen’ – de oudvaderlandse termen dringen zich hier op – die overheerst in de bestuursperioden van de voorzitters Miel Schoorel, Atze Jellema, Koos Verhoeff,

Miel Schoorel

Atze Jellema

Koos Verhoeff

³³ Ook zijn ‘actieve senioren’ vaak lid van kunstkringen e.d.

\Erik Post

Michiel Glastra

Erik Post en Michiel Glastra. Daarin zit ook een zeker risico: er moet in de Probus-bijeenkomst wel iets te beleven zijn!

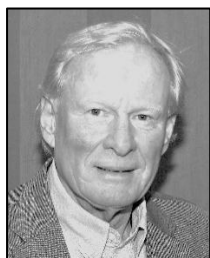
Een botsing van opinies is boeiender dan ‘koekoek één zang’. Voordrachten die géén aanleiding bieden tot kritische vragen zijn in Probus wellicht wat te talrijk. Maar dat is de keerzijde van de medaille. De voordrachten door *leden* zijn op het ogenblik een essentieel onderdeel van onze bijeenkomsten. Dat is zeer verheugend en komt mijns inziens het karakter van onze club zeer ten goede. Immers, de opdracht ééns per jaar een voordracht te houden is één van de belangrijkste pijlers van Probus. Als oud-docent en dus beroepsspreker besef ik terdege dat dit voor sommige leden een ongewone opdracht is. Gastsprekers uit een niet in Probus vertegenwoordigde discipline of met een opmerkelijk gezichtspunt kunnen een welkome aanvulling bieden. Discussie na een lezing van een ‘deskundige’ is echter een vrijblijvende aangelegenheid, geheel iets anders dan het discours tussen Probusleden onderling naar aanleiding van de presentatie door een medelid. Daarbij leert men elkaar kennen. In Probus ’88 is het met dit aspect van de ‘Probuscultuur’ redelijk goed gesteld. Waakzaamheid blijft echter geboden ³⁴.

Zoals ik hiervoor al aangaf hebben wij in deze periode een groot aantal nieuwe leden mogen verwelkomen. Zij zijn vrijwel allen

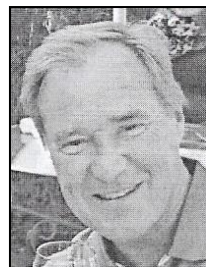
³⁴ Verg. hiervoor n.29.

Als afschrikwekkend voorbeeld moge dienen dat mij een Probusclub bekend is waarin àlle sprekers van buiten worden geworven. Dit lijkt mij een perversie van de opzet van Probus.

‘locaal’ gerekruteerd, gevestigd in Bilthoven Noord. Dat is in overeenstemming met de hiervoor gegeven functiebeschrijving van Probus: bieden van een gelegenheid tot ontmoeting voor forenzen na beëindiging van hun professionele activiteit. Die ‘professionals’ zijn in Bilthoven Noord veelal managers, technische specialisten of medici. In academische termen vertaald: de Technische universiteiten, de faculteiten Economie/Bedrijfskunde, Medicijnen en Chemie zijn goed vertegenwoordigd en er zijn enkele Juristen. Letteren (Geschiedenis en Duits), Psychologie en Onderwijskunde tellen bij elkaar vier vertegenwoordigers. De alpha’s leggen het bij ons duidelijk af tegen de bèta’s! Ongetwijfeld speelt daarbij een belangrijke rol dat ‘technici’ en medici beter bezoldigd worden dan de alpha’s, die veel vaker in het middelbaar onderwijs hun plaats vinden. Is dit een bezwaar in het functioneren van onze club? Zijn wij onvoldoende allround geworden sinds dertig jaar eerder een erudiet historicus en geograaf als Max Heslinga Probus ’88 oprichtte? Dat is, meen ik, niet het geval. Op onze bijeenkomst

van 27 november keerde de jurist Jeep Stuitje terug naar het thema van ‘de Ierse kwestie’, het onderwerp van Max Heslinga’s belangrijkste werk. Eerder sprak Jan Kramer over Pierre Bayle, de Hugenootse vluchteling die als uitgever van de beroemde krant, de *République des Lettres* een belangrijke rol speelde in het verbreiden van ‘verlichte gedachten’.³⁵

Jan Kramer

³⁵ Jan kreeg belangstelling voor Bayle omdat hij een huis bezit nabij diens geboorteplaats Carla, thans Carla-Bayle (dép. Ariège).

Met deze voorbeelden lijkt mij het bezwaar van de ‘eenzijdige samenstelling’ van Probus ’88 afdoende weerlegd. Sommigen, en toch wel meerderen onder onze leden, vinden het verfrissend om - geheel volgens de opzet van Probus – zich buiten bekend terrein te begeven en zij vinden een belangstellend gehoor.

Kortom, de balans opmakend van de huidige staat van onze Probus denk ik dat wij tevreden mogen zijn, en onszelf mogen gelukwensen met een actieve, zich nog steeds vernieuwende club. Moge het zo blijven.

Pietas in Probus. Le troisième âge.

In de klassieke leer van de tijdvakken in het leven is de ‘derde levensfase’³⁶ die waarin men zich voorbereidt op het levenseinde. Probus mag men beschouwen als een moderne versie van deze middeleeuwse ‘levensschool’. Wij weten uiteraard allen dat ‘de ouderdom komt met bezwaren’. Dat wij elkaar daarin tot steun zijn is impliciet inbegrepen in de formule van Probus. In mijn bestuursperiode verweet de echtgenote van een Probuslid het bestuur dat het onvoldoende zorg aan haar echtgenoot had betoond. Een misverstand, ontstaan door de toevallige afwezigheid van een bestuurslid, was de oorzaak van het voorval. Het was hoogst pijnlijk en onderstreepte eens te meer onze zorgplicht.

³⁶ Na de jeugd, is de ‘eerste leeftijd’ die van de voorbereiding op het ‘echte leven’ (huwelijk en beroep). In de afsluitende periode moet men zich de ‘ars moriendi’ eigen maken.

De betekenis van Probus

Er bestaan, zoals reeds vermeld, in Nederland 427 Probusclubs, waarvan 322 herenclubs, 88 gemengde clubs en 17 damesclubs. Uitgaande van een gemiddelde van dertig leden per club – dat aantal wordt door Probus Nederland aanbevolen – zijn er dus 12.810 Probusleden in Nederland. Dat lijkt in vergelijking met de situatie in België, Frankrijk en Duitsland een relatief groot aantal.³⁷ De in Engeland ontstane formule lijkt in Nederland goed aangeslagen.

Elders in Europa wellicht minder? Is in Nederland Probus Bilthoven '88 een goed, gemiddeld voorbeeld of zijn de variaties tussen Nederlandse Probusclubs te groot om algemene conclusies mogelijk te maken? Is de locatie Bilthoven atypisch? Dat lijkt mij eigenlijk onwaarschijnlijk, maar nader onderzoek zou ook hier noodzakelijk zijn. Kortom: dit verslag doet vele vragen rijzen, die de auteur niet bevredigend kan beantwoorden. Desondanks, of misschien juist daarom heeft hij het geschreven met een zekere tevredenheid, in de eerste plaats ter voldoening van zijn eigen nieuwsgierigheid.

Prof. Dr. C. G. (Kees) Roelofsen

³⁷ Gegevens op internet. De gegevens voor het buitenland zijn nogal summier.

Ledenregister Probusclub Bilthoven 1988	Geboortejaar	Lid sinds	Aantal jaren bestuursfunctie	Datum uittreden c.q overlijden
Wim Boot	1914	26-04-1988	0	22-07-1988
Jan Bulte	1921	26-04-1988	0	23-07-1995
Toon Cankrien	1919	26-04-1988	2	22-10-2018
Luc Drogé	1927	26-04-1988	3	09-10-2010
Chris Esendam	1919	26-04-1988	2	11-04-2008
Evert Harmsen	1918	26-04-1988	0	22-08-2003
Max Heslinga	1922	26-04-1988	2	11-01-2009
Karel Heybroek	1917	26-04-1988	4	15-10-2012
Hans de Mooij	1912	26-04-1988	0	14-06-1991
Harry Peek	1922	26-04-1988	0	09-08-1999
Nico van Reenen*	1925	26-04-1988	2	
Lucien Terwindt	1906	26-04-1988	0	02-03-1994
Chris van Velden	1920	26-04-1988	3	07-04-1993
Henk Vreeken	1927	26-04-1988	1	>> 01-01-1993
Jan van Zwet	1908	26-04-1988	2	10-05-2011
Joop Varossieau	1921	25-10-1988	2	>> 01-03-1996
Bert van Wijk	1916	27-12-1988	0	15-02-2006
Guus Marckman	1913	14-03-1989	0	07-12-1995
Jan van Hessen	1916	09-05-1989	2	17-11-2006
Leen Siedenburg	1921	23-05-1989	3	11-02-2006
Willem Pompe	1914	08-08-1989	0	16-09-2000
Bert de Jong	1922	12-12-1989	2	>> 12-03-1996
Marien Wanrooy	1922	23-01-1990	2	19-09-2000
Jan Laarman*	1924	27-02-1990	2	
Evert van Wouden	1923	27-02-1990	2	23-05-1998
Hans Lansberg	1918	08-05-1990	0	27-02-2004
Leen Vogel	1916	08-05-1990	0	>> 01-12-1990
Jerry Nijdam	1923	11-12-1990	0	>> 08-07-1997
Henk Hoefman	1926	11-12-1990	3	08-06-2011
Maurits Tideman	1921	11-12-1990	2	23-04-2000
Yme Wiarda	1920	11-12-1990	0	03-09-1993
Aat Bruinenberg	1920	12-02-1991	0	17-06-2001
Piet Pieck	1923	12-02-1991	3	18-07-2014
Carel van Daalen	1925	12-03-1991	0	10-01-2016
Wim Kloos	1928	11-02-1992	3	
Ton de Broekert	1927	12-01-1993	2	06-11-1996
Frans Straatman	1926	29-04-1993	6	01-12-2004
Piet Linnenbrink	1932	22-02-1994	3	
Wim Maas	1925	10-05-1994	0	24-10-1999
Wim van Bruggen	1931	11-04-1995	1	>> 01-01-2013
Johan Lagers	1932	09-05-1995	0	>> 30-12-1996
Bert Heezen	1929	27-06-1995	4	25-08-2015
Piet Gielisse	1935	28-11-1995	3	>> 26-11-2013
Leunis de Priester	1931	14-05-1996	3	16-03-2008
Lou Blok	1929	09-07-1996	3	
Harry Sesink Clee	1927	28-01-1997	1	

Ledenregister Probusclub Bilthoven 1988	Geboortejaar	Lid sinds	Aantal jaren bestuursfunctie	Datum uittreden c.q overlijden
Harm Ellens	1934	31-05-1997	0	06-05-2000
Bob Janssen*	1926	12-08-1997	2	
Hein Bierens	1931	28-04-1998	3	10-06-2011
Jef Delahaij	1939	28-04-1998	3	
Cees Limborgh	1938	11-04-1999	2	>> 30-12-2014
Gerrit Nevenzeel	1929	11-04-1999	0	>> 30-12-2000
Willem Koudijs	1938	25-07-2000	4	
Wim Nieuwenhuyse	1938	12-09-2000	10	
Cees Beenen	1937	09-01-2001	3	
Peter Olthof	1937	22-05-2001	7	
Ger van Middelkoop	1937	23-10-2001	3	04-02-2013
Rene Oliemans	1942	13-11-2001	3	
Henk van Roosmalen	1936	13-11-2001	2	04-01-2017
Harry Voorma	1936	25-06-2002	3	21-02-2015
Tjeerd van Wimersma Greidanus	1936	14-01-2003	3	>> 30-12-2012
Erik Post	1943	13-07-2004	3	
Paul Peterse	1943	11-04-2006	0	
Atze Jellema	1940	09-05-2006	3	
Herman Walta	1947	09-05-2006	0	02-10-2009
Kees Roelofsen	1941	08-08-2006	2	
Miel Schoorel	1938	14-11-2006	3	
Loek Worp	1945	13-02-2007	0	26-06-2011
Michiel Glastra	1947	11-11-2008	3	
Constant van Lookeren Campagne	1945	25-11-2008	1	
Koos Verhoeff	1947	09-06-2009	3	
Casper van de Sandt	1942	08-09-2009	4	
Bart Ruijs	1941	23-02-2010	0	04-09-2010
Ries Langereis	1946	11-05-2010	0	
Jan Wisse	1945	14-06-2011	0	10-03-2015
Jeep Stuitje	1945	27-09-2011	3	
Guido Kroeks	1944	13-12-2011	2	
Benjamin Nierstrasz	1948	10-04-2012	0	07-01-2019
Gerold Matt	1945	24-07-2012	0	
Menno ten Berge	1943	27-11-2012	0	
Wim Hesselink	1951	11-06-2013	2	
Pieter Mulder	1946	24-09-2013	0	
Johan Bol	1946	08-04-2014	0	
Joep Remmen	1947	08-04-2014	2	
Jan Kramer	1948	24-02-2015	2	
Tjeerd Mijnster	1950	28-07-2015	0	
Tjeerd Dijkerman	1950	12-01-2016	0	
Coen Pouw	1947	12-01-2016	0	
Jan van Dun	1948	22-03-2016	0	
Hennie van Hoogenvest	1955	24-10-2017	0	
Jan Vegter	1947	14-11-2017	0	
Tjeerd Enzing	1946	14-11-2017	0	
Bart Westerweel	1949	13-02-2018	0	
Hendrik-Jan Buist	1956	27-03-2018	0	
Jan van 't Land	1953	22-01-2019	0	
* buitengewoon lid				
>> uitgetreden				

